

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

ВІНТСІ ЖОЕ РОЗВЕЛЬТ ІДРИССА

УДК 339.137.2: 33 – 049.5

**ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ЕКОНОМІНОЇ БЕЗПЕКИ АГРОХОЛДИНГІВ**

Спеціальність: 21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності
(економічні науки)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Вищому навчальному закладі «Університет економіки та права «КРОК» (м. Київ)

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Петрова Ірина Леонідівна,
завідувач кафедри маркетингу
та поведінкової економіки
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Чирва Ольга Григорівна
директор інституту економіки і бізнес-освіти
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

кандидат економічних наук,
Ярмова Марина Іванівна
доцент кафедри економіки і підприємництва
Житомирський національний агроекологічний
університет

Захист дисертації відбудеться «27» грудня 2018 року об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.130.01 у Вищому навчальному закладі «Університет економіки та права «КРОК» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Табірна, 30-32, ауд. 245.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Табірна, 30-32, кім. 236.

Автореферат розісланий «__» _____ 2018 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук

Н. М. Літвін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Затяжне падіння фінансової стійкості та прибутковості українських суб'єктів підприємництва свідчить про те, що у своїй більшості вони не забезпечують належний рівень економічної безпеки. Окреслену ситуацію спричиняють фінансові, соціально-економічні та ринкові чинники, серед яких і чинники конкурентоспроможності, а саме: відсутність цілеспрямованої діяльності стосовно аналізу конкурентів, виявлення та реалізації власних конкурентних переваг та їх ефективного використання для забезпечення економічної безпеки. На цьому тлі діяльність аграрних підприємств та їх об'єднань супроводжується постійним суперництвом, спричиненим залученням нових технологій та виснаженням наявних природних ресурсів. Це обумовлює необхідність удосконалення підходів до забезпечення належного рівня їх економічної безпеки шляхом підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, що за рахунок зростання конкурентної позиції допоможе збільшити потенціал економічної безпеки особливо на світових ринках.

Забезпечення економічної безпеки агровиробників які функціонують в ситуаціях перманентних ризиків вимагає застосування інструментарію підвищення конкурентоспроможності. Необхідно враховувати вплив зовнішніх факторів, який традиційно досить великий у цій галузі економіки (погодні умови, платоспроможний попит, кон'юнктура на світових продовольчих ринках, державне регулювання та ін.). Підвищення конкурентоспроможності створює базис для забезпечення економічної безпеки, що є важливим для інтегрованих формувань корпоративного типу (агрохолдингів), які концентрують значні матеріальні та земельні ресурси і мають високу частку ринку сільськогосподарської продукції. У 2017 р. в Україні налічувалося 93 сільськогосподарських підприємства, що обробляють більше 10тис. га, тоді як у 2012 р. їх було 80. Частка сільгоспземель у користуванні агрохолдингів становила у 2017 р. 29% від усіх сільгосппідприємств, порівняно з 25% у 2012 р. Загальний земельний банк в обробітку агрохолдингами за п'ять років зріс з 5,6 млн. га до 5,95 млн. га у 2017 р., або на 6,3%. Зважаючи на динаміку останніх років, можна очікувати продовження цих трендів.

Вищезазначене обумовлює необхідність розробки нових теоретико-методологічних підходів до забезпечення економічної безпеки агрохолдингів шляхом підвищення їх конкурентоспроможності.

Теоретико-методологічні, методичні та практичні аспекти забезпечення економічної безпеки шляхом підвищення конкурентоспроможності підприємства постійно привертала увагу вітчизняних та іноземних учених. Серед зарубіжних вчених відзначимо праці К. Ендрюса, Е. Райса, Г. Хемела, К. Прахалада, Г. Мінцберга, М. Портера, І. Ансоффа, Дж. Траута, Ф. Котлера, І. Адізеса, К. Омає, У. Чан Кіма, Р. Моборна.

Проблеми забезпечення економічної безпеки підприємства із застосуванням механізмів та інструментів підвищення конкурентоспроможності висвітлено у працях В. Алькеми, І. Белоусової, Є.

Боброва, З. Борисенко, З. Варналія, Т. Васильціва, В. Власюка, В. Грушко, З. Живко, О. Захарова, С. Ілляшенка, Г. Козаченко, М. Копитко, С. Лаптева, Н. Литвин, О. Ляшенко, І. Мігус, І. Петрової, В. Рокочої, В. Сідака, А. Сухорукова, В. Терехова, В. Токара, Л. Шемаєвої та ін. Разом з тим є необхідність забезпечення економічної безпеки агрохолдингів шляхом розроблення оптимальних стратегій їх конкурентоспроможності.

Наукове завдання дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико – методичних засад та науково – практичних підходів підвищення конкурентоспроможності в системі економічної безпеки агрохолдингів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри управління фінансово-економічною безпекою Університету економіки та права «КРОК» за темою «Забезпечення захисту економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності в умовах євроінтеграції України» (номер державної реєстрації 0114U006338). Автором досліджено теоретико-методичні засади та розроблено науково-практичні рекомендації щодо підвищення конкурентоспроможності у забезпеченні економічної безпеки агрохолдингів.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка та обґрунтування теоретичних і методологічних основ забезпечення економічної безпеки агрохолдингів шляхом підвищення конкурентоспроможності. Відповідно до сформованої мети завданнями дисертаційної роботи є:

- дослідити сутність понять «економічна безпека підприємств», «економічна безпека агрохолдингів», «конкурентоспроможність»;
- обґрунтувати стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства шляхом підвищення його конкурентоспроможності;
- систематизувати методологічні принципи забезпечення економічної безпеки агрохолдингів шляхом розробки обґрунтованих стратегій підвищення конкурентоспроможності ;
- проаналізувати досвід забезпечення економічної безпеки передових світових агрокомпаній;
- виявити загрози економічній безпеці агрохолдингів в процесі формування його конкурентних стратегій;
- здійснити аналіз стратегій конкурентоспроможності та їх впливу на економічну безпеку агрохолдингів України;
- розробити пропозиції щодо підвищення рівня економічної безпеки агрохолдингів з використанням інформаційного забезпечення управлінських процесів;
- обґрунтувати доцільні напрями забезпечення економічної безпеки агрохолдингів на основі вибору ефективної стратегії підвищення конкурентоспроможності;
- розробити механізм забезпечення економічної безпеки агрохолдингів шляхом реалізації обраної стратегії конкурентоспроможності.

Об'єкт дослідження – процес забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання шляхом підвищення його конкурентоспроможності.

Предмет дослідження – сукупність інституційних, теоретико-методичних та прикладних засад забезпечення економічної безпеки агрохолдингів шляхом підвищення їх конкурентоспроможності.

Методи дослідження. При дослідженні основних завдань дисертаційної роботи використано комплексний підхід до характеристики процесів та явищ в аграрному секторі економіки та пов'язаних з ним сферах виробництва. Методологічною основою дослідження стали наукові методи пізнання на основі системного підходу до вивчення економічних процесів і явищ в умовах сучасних внутрішніх та зовнішніх викликів економічній безпеці підприємств. Для досягнення поставленої у дисертації мети використано: методи логічного узагальнення та систематизації; абстрактний метод, прийоми аналогії та зіставлення; економіко-статистичні методи (розділ 1, п. 1.1, 1.2, 1.3, розділ 2, п. 2.1). Для аналізу показників конкурентоспроможності та економічної безпеки застосовано кореляційно-регресійний та дисперсний аналіз (розділ 2, п. 2.1., 2.2., 2.3). Методи *економічного моделювання* застосовувалися для побудови моделей забезпечення економічної безпеки підприємства (розділ 1, п. 2.3, розділ 3, п. 3.1, 3.2., 3.3). З метою вивчення досвіду розвинених країн світу щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств використано монографічний метод (розділ 1, п. 1.2) та метод компаративного аналізу (розділ 2).

Інформаційну базу досліджень становили законодавчі і нормативно-правові акти; дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України; офіційні статистичні дані міжнародних та європейських організацій; науково-методичні та прикладні напрацювання вітчизняних і зарубіжних економістів; публічна інформація, *Internet* – ресурси, статистика аграрних холдингів та інші.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення і результати дослідження, які виносяться на захист та характеризують наукову новизну і особистий внесок автора, полягають у наступному:

вперше:

- розроблено та запропоновано модель визначення і оцінювання конкурентоспроможності агрохолдингів як результативного маркера їх економічної безпеки, складовими якої є показники ефективності виробництва, ефективності управління персоналом, рівня фінансового стану, ефективності менеджменту та зведений показник впливу зовнішніх факторів, який враховує конкурентоспроможність агрохолдингів на внутрішньому та зовнішніх ринках збуту;

удосконалено:

- визначення поняття «система економічної безпеки агрохолдингів», яке, на відміну від наявних, містить фінансові, виробничі, техніко-технологічні, кадрові, силові, інституційні, конкурентно-ринкові, інтерфейсні, інформаційні та екологічні компоненти та поняття «конкурентоспроможності агрохолдингів» на основі функціонального підходу, який, на відміну від наявних структурного та поведінкового підходів, вказує на «провали ринку», загрози для їх економічної безпеки;

- методику розрахунку індексу економічної безпеки агрохолдингів за оцінкою внутрішнього та зовнішнього середовища їх діяльності за такими ознаками: об'єктивні, суб'єктивні, універсальні, спеціалізовані, кількісні, якісні, комплексні та симплексні. Здійснено порівняльний аналіз «сильних» і «слабких» сторін існуючих методів та доведено, що інтегральний потенціал комплексних і надійність та достовірність об'єктивних методів оцінки економічної безпеки агрохолдингів мають порівняно вищу ефективність в системі існуючих методик, що зрештою визначає ефективність процесу розробки конкурентних стратегій;

- систему інформаційного забезпечення процесів підтримки економічної безпеки агрохолдингів на бажаному рівні, елементами якої є: інформаційна база забезпечення економічної безпеки шляхом формування стратегій конкурентоспроможності; технології та програмне забезпечення щодо збору та обробки потрібної інформації; механізм інформаційного забезпечення формування стратегій конкурентоспроможності агрохолдингів у контексті їх економічної безпеки; алгоритм інформаційного забезпечення; схема інформаційних потоків у процесі формування стратегій конкурентоспроможності агрохолдингів України у контексті забезпечення їх економічної безпеки;

- комплекс методологічних принципів розробки стратегій забезпечення економічної безпеки агрохолдингів, який включає такі принципи як: переваги економічної безпеки, системності, стійкості ресурсної бази, життєвості, сконцентрованості, врахування сфери конкуренції, плановості, конкурентності, інформативності, узгодженості (координованості, збалансованості, адаптивності (гнучкості), раптовості, інкременталізму, конвергентності, дивергентності, результативності;

- механізми забезпечення економічної безпеки шляхом реалізації окремої стратегії або комплексу стратегій конкурентоспроможності, які на відміну від існуючих, базуються на розробленій моделі оцінки рівня економічної безпеки агрохолдингів, основою якої слугувала модель оцінки ймовірності банкрутства, що була запропонована Дж. Аргенті (А – рахунок), а також включають процедури формування відповідного комплексу стратегій;

дістали подальшого розвитку:

- оцінка головних деструктивних чинників впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на економічну безпеку агрохолдингів України, яка показала найбільш негативний вплив двох з них, а саме: безпосередніх чинників виробництва та тиск зовнішньої конкуренції на експортних ринках;

- класифікація стратегій підвищення конкурентоспроможності агрохолдингів за їх впливом на стан економічної безпеки агрохолдингів. Визначено, що найбільш прогресивною є антиконкурентна стратегія «блакитного океану», яка пов'язана з науково – технологічними інноваціями та нівелює негативні соціально-економічні наслідки цінової конкуренції для економічної безпеки підприємства;

- механізм формування синергетичного зв'язку між економічною

безпекою підприємства та конкурентоспроможністю, зокрема, доведено що підвищення конкурентоспроможності є необхідною умовою і результиуючим маркером забезпечення економічної безпеки підприємства, яка у свою чергу є: базовим принципом існування та передумовою конкурентоспроможності підприємства; конкурентоспроможність є як критерієм ступеню економічної безпеки підприємства, так і головним важелем та інструментом політики забезпечення економічної безпеки.

Практичне значення одержаних результатів. Висновки та пропозиції, що містяться у дисертації, мають практичне значення та можуть бути використані для підвищення конкурентоспроможності агрохолдингів для забезпечення їх економічної безпеки. Це підтверджується їх впровадженням в Українській аграрній конфедерації, яка впровадила пропозиції автора при розробці програм і проектів, метою яких є ефективна конкуренція на сільськогосподарських ринках та економічна безпека сільгоспідприємств (довідка № 2-2/66 від 24.09.2018 р.); Департаменті аграрної політики та сільського господарства Міністерства аграрної політики та продовольства України при розробці проекту Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 р. (довідка № 537 від 12 вересня 2018 р.), агропромхолдингу «Астарта», де була впроваджена технологія оцінювання конкурентоспроможності агрохолдингів та пропозиції щодо мінімізації загроз їх економічній безпеці (довідка №29/156 від 03.10. 2017 р.); Херсонській обласній державній адміністрації при розробці програм соціально-економічного розвитку регіону, метою яких є підтримка безпечної діяльності сільськогосподарських виробників на конкурентних ринках (довідка №58-7523/0/18/05 від 2018 р.), Університет КРОК (акт від 20 вересня 2018 р. про впровадження результатів дослідження у навчальний процес).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, викладені в дисертації, отримані автором самостійно. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, використані лише ті положення, які є результатом особистих досліджень (див. список публікацій).

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідались та обговорювались на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях: Науково-практична конференція молодих учених «Українські перспективи у світовому розвитку» (4 листопада 2016 р., м. Київ); Всеукраїнська науково практична конференція «Людина і праця в економіці регіону» (31 жовтня 2016 р., м. Кропивницький); III Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 25-річчю Хмельницького університету управління та права «Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації» (22-23 вересня 2017 р., м. Хмельницький); Науково-практична конференція «Наукові тренди сучасності» (26 жовтня 2017 р., м. Київ); Міжнародна науково-практична конференція студентів і молодих учених «Напрями економічного зростання та інноваційного розвитку підприємств» (21 квітня 2016р., м. Кіровоград); Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України (11 квітня 2018року, м. Кропивницький); XVIII Міжнародна науково-

практична конференція «Конкурентоспроможність національної економіки» (4-5 жовтня 2018 р., м. Київ).

Публікації. За матеріалами дисертаційного дослідження опубліковано 12 наукових праць загальним обсягом 3,75 д.а., особисто авторові належить 3,35 д.а. Із них 4 статті надруковано в наукових фахових виданнях України, 1 у виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття - у зарубіжному виданні, 6 тез доповідей - у матеріалах науково - практичних конференцій.

Обсяг та структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів (9 підрозділів), висновків, списку використаних джерел, який нараховує 319 найменувань. Обсяг основного тексту становить 188 сторінок. Дисертаційна робота містить 11 рисунків, 24 таблиці, 19 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету і завдання дослідження, визначено об'єкт і предмет, методологічну базу дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. Наведено дані щодо впровадження, апробації та публікації результатів дослідження.

У першому розділі – **«Теоретичні основи конкурентоспроможності підприємства як концептуальної компоненти його економічної безпеки»** досліджено конкурентоспроможність як економічну категорію та основний критерій економічної безпеки підприємства, окреслено теоретичні та прикладні підходи до підвищення конкурентоспроможності як інструмента забезпечення економічної безпеки підприємства, обґрунтовано методологічні принципи розробки стратегій підвищення конкурентоспроможності, виокремлено загрози економічній безпеці підприємства в процесі формування його конкурентних стратегій.

У п. 1.1 **«Конкурентоспроможність як економічна категорія та критерій економічної безпеки підприємства»** доведено, що економічній безпеці підприємства загрожує сукупність деструктивних факторів, які можливо розділити на три типи: ресурсні, що впливають на підприємство «на вході» виробничого процесу; процесні, які впливають безпосередньо на виробничий процес; результуючі, що впливають «на виході» виробничого процесу. Наголошено, що в межах забезпечення відповідного рівня економічної безпеки суб'єктам господарювання необхідно мінімізувати вплив таких факторів на його фінансово – господарську діяльність, що можливо досягти, використовуючи інструментарій підвищення конкурентоспроможності.

На основі визначення сутності термінів «конкуренція» та «конкурентоспроможність підприємства» та розкриття значення її інструментів у посиленні економічної безпеки обґрунтовано наступний взаємозв'язок: рівень конкурентоспроможності виступає як базис та критерій ступеню, а також результативний маркер економічної безпеки підприємства. При цьому,

конкурентоспроможність підприємства є головним важелем та інструментом забезпечення економічної безпеки підприємства.

У п. 1.2 «Стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства шляхом підвищення його конкурентоспроможності» доведено, що для досягнення стійкого рівня економічної безпеки необхідно розробляти ефективні стратегії конкурентоспроможності які здатні підвищити потенціал економічної безпеки підприємства. Їх можна використовувати, як поодиночі, так і в певному комбінованому сполученні. У процесі дослідження виокремлено найбільш прогресивну стратегію конкурентоспроможності, яка містить значний потенціал для забезпечення довгострокової економічної безпеки підприємства. Нею є стратегія «блакитного океану», розвиток та практичне застосування якої вимагає застосування інновацій та переходу зі стадії цінової конкуренції до стадії «пошуку якості».

У п. 1.3. «Методологічні принципи забезпечення економічної безпеки підприємства шляхом розробки стратегій підвищення його конкурентоспроможності» наголошено на тісному взаємозв'язку між потенціалом забезпечення економічної безпеки та стратегією підвищення конкурентоспроможності підприємства, що дозволяє виділити основні складові концептуального підходу забезпечення економічної безпеки підприємства на основі розробки стратегії підвищення його конкурентоспроможності (Рис. 1).

Рис. 1. Основні складові концептуального підходу забезпечення економічної безпеки підприємства на основі розробки стратегії підвищення його конкурентоспроможності

Обґрунтовано, що урахування факторів впливу на стан економічної безпеки підприємства на кожному етапі формування конкурентної стратегії (вибір сценарію, розробка плану та затвердження програм), дозволяє не лише удосконалити методологію розробки конкурентних стратегій в частині підвищення її комплексності і системності, а й самий механізм забезпечення економічної безпеки підприємства в цілому. Відповідно, виокремлено основні

стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства шляхом підвищення його конкурентоспроможності (табл. 1).

Встановлено, що в умовах сучасних викликів зовнішнього та внутрішнього середовища забезпечення економічної безпеки підприємства має підпорядковуватися таким методологічним принципам: переваги економічної безпеки; системності; стійкості ресурсної бази; життєвості; сконцентрованості; врахування сфери конкуренції; плановості; конкурентності; інформативності; узгодженості (координованості, збалансованості); адаптивності (гнучкості); раптовості; інкременталізму; конвергентності/ дивергентності; результативності.

Таблиця 1

Вплив ключових стратегій підвищення конкурентоспроможності на забезпечення економічної безпеки підприємств

Вид стратегії	Зміст стратегії	Власний внесок стратегії	Вплив стратегії на забезпечення економічної безпеки
Стратегія найнижчих цін та конкурентної якості	Суттєве зменшення витрат на виробництво продукції з метою досягнення оптимальних цін на ринку в умовах оптимальної якості продукції	Максимальне зростання обсягів продаж та виробництва за рахунок зменшення вартості та ціни продукції при незмінній якості відносно конкурентів ринку	Покращує фінансово-економічний стан підприємства через стимулювання попиту споживачів, збільшення реалізації продукції
Концентрація на певному ринковому сегменті	Акцентування на виробництві продукції певного виду та її просуванні з урахуванням чинників зовнішнього та внутрішнього середовища	Максимальне зростання обсягів продаж у певному продуктовому сегменті, який може становити більше 50 % реалізації	Зростання прибутків і стійкості ринкової позиції у певному ринковому сегменті
Стратегія ринкової диференціації	Створення унікального продукту, тобто такого, аналогів якому не має на ринку (в галузі)	Максимальне зростання обсягів продаж та виробництва за рахунок урізноманітнення продуктів на ринку	Підвищення ціни за рахунок диференціації продукту, збільшення продаж і прибутку, фінансової стійкості

Отже, у кожній стратегії конкурентоспроможності є власний інструментарій забезпечення економічної безпеки.

У другому розділі – **«Процес забезпечення економічної безпеки підприємства шляхом підвищення конкурентоспроможності»** проаналізовано досвід забезпечення економічної безпеки передових світових агрокомпаній, проведена компаративна характеристика та оцінка результатів формування і реалізації стратегій конкурентоспроможності світовими агрохолдингами як інструментів забезпечення їх економічної безпеки; здійснено оцінювання загроз економічній безпеці агрохолдингів України в процесі реалізації їх конкурентних стратегій; проведено аналіз запропонованих стратегій конкурентоспроможності та їх впливу на економічну безпеку агрохолдингів.

У п. 2.1 **«Стратегії економічної безпеки передових світових агрохолдингів як запорука їх конкурентоспроможності: компаративна характеристика і оцінка результатів»** визначено, що на ринках сільськогосподарських продуктів спостерігається значна конкуренція, яка проявляється як на регіональних, національних, так і міжнародних та світовому рівнях. Це викликано наявністю чисельних типів виробників

сільськогосподарської продукції, які намагаються реалізувати власні конкурентні переваги та ефективно конкурують за грошові кошти споживачів. Кожен тип виробників також має свої особливості у забезпеченні власної економічної безпеки та певний інструментарій пристосування до викликів (загроз) внутрішнього та зовнішнього середовища.

Серед сільськогосподарських виробників агрохолдинги досить нове явище, що виникло в наслідок глобалізації на аграрних та фінансових ринках. Враховуючи їх суттєві конкурентні переваги на міжнародних та світовому ринках сільськогосподарської продукції, відмічено їх стрімке зростання як за площею земельних банків, кількістю, так і за параметрами фінансово-господарської діяльності. Доступ до фінансових ресурсів, використання передових технологій, можливість розробки та впровадження інновацій робить аграрні холдинги світовими лідерами у аграрному секторі. Разом з тим, посилюється вплив деструктивних факторів на стан їх економічної безпеки. Вони проявляються і у внутрішньому (виробництво, персонал, фінансовий стан, менеджмент), і у зовнішньому середовищі. Для протидії деструктивним чинникам агрохолдинги формують власні стратегії конкурентоспроможності. Застосування їх інструментарію веде до зміцнення конкурентної позиції та посилює потенціал економічної безпеки аграрного холдингу в мінливому економічному середовищі.

У п. 2.2. «Виявлення загроз економічній безпеці агрохолдингів України в процесі реалізації їх конкурентних стратегій» наведено фактори, загрози і виклики економічній безпеці агрохолдингів в процесі формування ними власних конкурентних стратегій. В межах оцінки чинників, визначено головні внутрішні та зовнішні щодо забезпечення економічної безпеки агрохолдингів України (табл. 2). При цьому, було запропоновано оцінити дві складові їх впливу на агрохолдинги: сила впливу – за градацією від 0 до 10, де 0 – відсутність впливу, а 10 – максимальна сила впливу; якість впливу – негативний (червона зона), нейтральний (жовта зона), позитивний (зелена зона).

Таблиця 2

Рейтингова оцінка основних чинників впливу на економічну безпеку агрохолдингів України

Чинник впливу на ЕБ	Сила впливу на ЕБ	Якість впливу на ЕБ
Внутрішні чинники		
Безпосередні чинники виробництва (якість людських ресурсів)	9/8/9/9/9	червона/червона/червона/червона/червона
Надійний захист комерційної таємниці	7/8/7/8/5	зелена/зелена/зелена/зелене/зелена
Зовнішні чинники		
Стабільність попиту на продукцію	8/8/8/8/7	жовта/жовта/червона/червона/жовта
Надійність постачальників	7/6/7/7/6	жовта/жовта/жовта/жовта/жовта
Зовнішня конкуренція на продукцію, яка йде на експорт	7/8/7/5/8	червона/червона/червона/червона/червона
Навколишнє середовище	6/7/7/6/7	жовта/жовта/жовта/жовта/жовта

Було виявлено найбільш негативний вплив таких чинників: якість людських ресурсів та зовнішня конкуренція на експортних ринках.

Дослідження методів мінімізації (ліквідації) загроз економічній безпеці, в діяльності агрохолдингів у світі та Україні показало більш вузький комплекс

методів, який використовується агрохолдингами в Україні, що є проблемою та звужує їх можливості до підвищення економічної безпеки. Визначено, що українські агрохолдинги майже не використовують такі методи, як: створення системи резервів; моніторинг середовища підприємства; диверсифікація видів діяльності; диверсифікація кредитної заборгованості; диверсифікація інвестицій; страхування від загроз та небезпек.

У п. 2.3. «Вплив стратегій конкурентоспроможності на економічну безпеку агрохолдингів України» розкрито вплив стратегій конкурентоспроможності агрохолдингів України на рівень їх економічної безпеки (табл. 3).

Таблиця 3

Вплив стратегії конкурентоспроможності на економічну безпеку агрохолдингів України

Назва стратегії	МХП	КернелГру пп	Астарта	Овостар Юніон	AgroGenerati on	Вплив на рівень ЕБ
Абсолютне лідерство у витратах	+	+	+	+	-	позитивний
Розвиток ринку	+	+	+	+	-	нейтральний
Наступальна війна	-	-	-	+	-	нейтральний
Оборонна війна	+	+	+	-	-	позитивний
Стратегія лідера (наступальна)	+	+	+	+	-	позитивний
Територіальна диверсифікація	+	-	-	-	-	позитивний
Територіальна концентрація	-	+	+	+	-	негативний
Диверсифікація збуту	+	+	+	+	-	позитивний
Стратегія інтегрованого росту	+	+	+	+	+	нейтральний
Стратегія «багряного океану»	+	+	+	+	+	нейтральний
Фокусування	+	-	-	+	+	негативний
Проникнення на ринок	+	-	-	+	+	нейтральний
Партизанська війна	+	-	-	+	+	негативний
Стратегія послідовника	+	-	-	+	+	негативний
Територіальна концентрація	+	-	-	+	+	негативний
Диверсифікація збуту	+	-	-	+	+	позитивний
Стратегія концентрованого росту	+	-	-	+	-	негативний

Встановлено, що головною проблемою забезпечення економічної безпеки агрохолдингів, що оперують в Україні є негативний вплив необґрунтованого комплексу стратегій конкурентоспроможності, які вони розробляють та використовують на зовнішніх ринках збуту.

Для оцінювання рівня економічної безпеки було розроблено та запропоновано відповідну модель, яка спирається на матеріали проведених розрахунків конкурентоспроможності агрохолдингів, як результативного маркера їх економічної безпеки, а також інтерпретацію методу зваженої рейтингової оцінки:

$$I_{e6} = A_1 * I_K + A_2 * I_B + A_3 * I_P + A_4 * I_F + A_5 * I_M + A_6 * I_{ЗВ}, \quad (1)$$

де, I_{e6} – інтегральний показник економічної безпеки агрохолдингу; $A_1, A_2, A_3, A_4, A_5, A_6$ – вага складових інтегрального показника; I_K – інтегральний показник конкурентоспроможності агрохолдингу; I_B – показник ефективності виробництва; I_P – показник ефективності управління персоналом; I_F – показник рівня фінансового стану; I_M – показник ефективності менеджменту; $I_{ЗВ}$ – зведений показник впливу зовнішніх факторів.

При цьому, інтегральний показник конкурентоспроможності пропонується розраховувати наступним чином:

$$I_k = A_1 * I_{kv} + A_2 * I_{kz}, \quad (2)$$

де, I_k – інтегральний показник конкурентоспроможності агрохолдингу; A_1, A_2 – вага складових інтегрального показника; I_{kv} – інтегральний показник конкурентоспроможності агрохолдингу на внутрішньому ринку збуту; I_{kz} – інтегральний показник його конкурентоспроможності на зовнішніх ринках.

На основі проведеного компаративного аналізу було встановлено вплив на потенціал економічної безпеки застосованих інструментів стратегій конкурентоспроможності провідних агрохолдингів України (табл.4).

Таблиця 4

Вплив на потенціал економічної безпеки провідних агрохолдингів України стратегій їх конкурентоспроможності

Хар-ка/Аг-г	МХП	КернелГрупп	Астарта	ОвостарЮніон	AgroGeneration
Приналежність земельного фонду	1 країна (концентрація)	2 країни (відносна концентрація)	1 країна (концентрація)	1 країна (концентрація)	1 країна (концентрація)
Розміри земельного фонду	Зростають	Зростають	Зростають	Зростають	Зростають
Кількість бізнес – сегментів (продуктів)	5 (обмежена диверсифікація)	5 (обмежена диверсифікація)	3 (обмежена диверсифікація)	2 (обмежена диверсифікація)	1 (концентрація)
Збутова стратегія	Диверсифікація з акцентом на експорт	Диверсифікація з акцентом на експорт	Диверсифікація з акцентом на експорт	Диверсифікація з акцентом на експорт	Диверсифікація з акцентом на експорт
Характеристика продуктів	Тваринництво, рослинництво, низькомаржинальні (переважно)	Рослинництво, низькомаржинальні (переважно)	Тваринництво, рослинництво, низькомаржинальні (переважно)	Тваринництво, рослинництво, низькомаржинальні (переважно)	Рослинництво, низькомаржинальні
Боротьба за ринки збуту	«Багряний океан»	«Багряний океан»	«Багряний океан»	«Багряний океан»	«Багряний океан»
Доходи	Знижуються (коливання)	Знижуються (коливання)	Зростають (коливання)	Зростають (коливання)	Зростають (коливання)
Чистий прибуток	Збиток (позитив на динаміка)	Знижується (негативна динаміка)	Зростає (коливання)	Зростає (позитив на динаміка)	Збитки (позитивна динаміка)
Фінансова стійкість	Низька (негативна динаміка)	Достатня (коливання)	Низька (коливання)	Висока (негатив на динаміка)	Достатня (коливання)
Стратегія конкурентоспроможності	Потребує уточнення	Потребує уточнення	Потребує уточнення	Ефективна	Не ефективна (потребує корегування)
Вплив на потенціал економічної безпеки	Збільшення потенціалу ЕБ	Збільшення потенціалу ЕБ	Збільшення потенціалу ЕБ	Збільшення потенціалу ЕБ	Зменшення потенціалу ЕБ

Наведена характеристика дозволила виявити проблеми агрохолдингів України з формуванням та використанням стратегій конкурентоспроможності у контексті забезпечення відповідного рівня їх економічної безпеки.

У третьому розділі – «**Напрями забезпечення економічної безпеки шляхом удосконалення конкурентних стратегій**» запропоновано вектори вдосконалення системи інформаційного забезпечення формування стратегій підвищення конкурентоспроможності для забезпечення економічної безпеки підприємств; окреслено поетапність формування та вибору ефективної стратегії конкурентоспроможності для забезпечення економічної безпеки агрохолдингів; розроблено механізм реалізації стратегії конкурентоспроможності для забезпечення економічної безпеки агрохолдингів України.

У п. 3.1 «Вдосконалення системи інформаційного забезпечення формування стратегій забезпечення економічної безпеки агрохолдингів» розроблено рекомендації щодо розробки та імплементції системи інформаційного забезпечення економічної безпеки агрохолдингів в процесі реалізації обраних стратегій конкурентоспроможності.

Процедуру розробки та імплементції системи інформаційного забезпечення економічної безпеки інструментами стратегій конкурентоспроможності вітчизняних агрохолдингів запропоновано здійснювати у декілька етапів (рис. 2).

Рис. 2. Процедура розробки та імплементції системи інформаційного забезпечення економічної безпеки засобами стратегій конкурентоспроможності вітчизняних агрохолдингів

Запропонована етапність дозволяє формувати позитивний синергетичний ефект. Дослідження систем інформаційного забезпечення економічної інформаційної безпеки агрохолдингів інструментами формування стратегій конкурентоспроможності показало значні проблеми з формуванням схеми інформаційних потоків, значну хаотичність, дублювання або виключення певних категорій користувачів з отримання відповідної інформації. Наведене обумовило необхідність розробки відповідних схем інформаційних потоків.

У п. 3.2. «Формування та вибір ефективної стратегії забезпечення економічної безпеки агрохолдингів України», розкриваючи оцінку впливу запропонованої стратегії конкурентоспроможності підприємства на різні складові його діяльності визначено необхідність використання прогнозування

цього впливу, що потребує адаптації до кожного суб'єкта господарювання в рамках розробки і запровадження відповідного механізму реалізації як окремої стратегії, так і комплексу стратегій конкурентоспроможності для забезпечення економічної безпеки товаровиробників. Спираючись на проведені дослідження, відмічено ключовий вплив формування комплексу стратегій конкурентоспроможності підприємства на підвищення його економічної безпеки. При цьому, процес та процедура формування відповідного комплексу стратегій повинна базуватись на оцінці зовнішнього (рис. 3) та внутрішнього впливу.

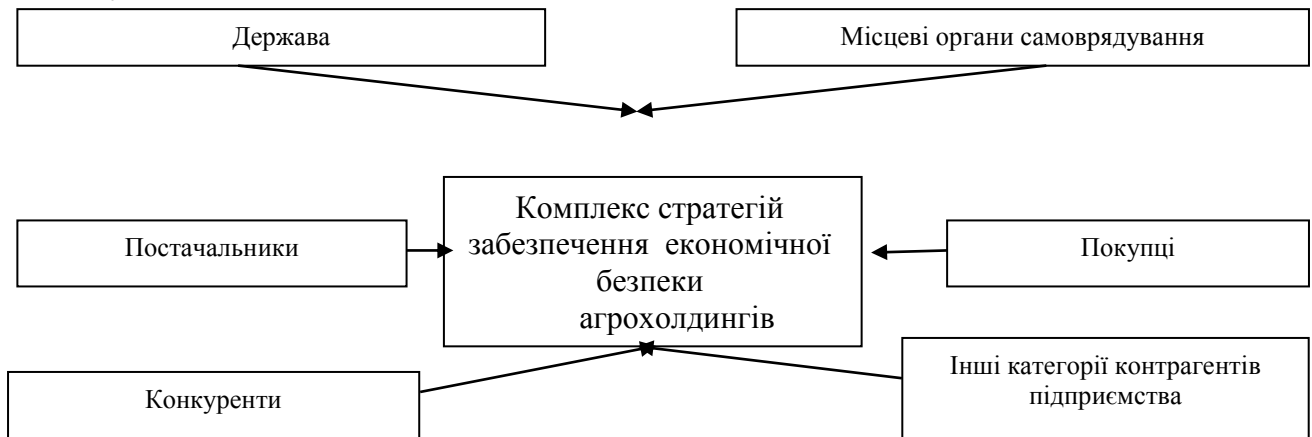

Рис. 3. Схема зовнішнього впливу на формування комплексу стратегій (стратегії) забезпечення економічної безпеки агрохолдингу

Важливою складовою формування комплексу стратегій конкурентоспроможності агрохолдингу є відбір окремих стратегій для включення у цей комплекс, що потребує розробки та реалізації відповідного алгоритму (рис. 4). Зазначаємо, що числові позначення у наведеному алгоритмі розшифровуються таким чином: «1» - позитивний вплив, що виражається у збільшенні кількісних та якісних параметрів функціонування підприємства; «2» - негативний вплив, що виражається у зменшенні кількісних та якісних параметрів функціонування підприємства.

Алгоритм відбору стратегії конкурентоспроможності до комплексу стратегій конкурентоспроможності агрохолдингу для забезпечення його економічної безпеки повинен бути складовою процедури формування комплексу стратегій конкурентоспроможності та мати чотири критерії відбору, а саме: вплив на досягнення стратегічних орієнтирів підприємства; вплив на конкурентну позицію на ринках збуту; вплив на рівень економічної безпеки; досягнення ефекту синергії.

У п. 3.3 «Механізм реалізації стратегії конкурентоспроможності для забезпечення економічної безпеки агрохолдингу України» розроблено механізми реалізації окремої стратегії та комплексу стратегій конкурентоспроможності для забезпечення економічної безпеки агрохолдингу. Автором була розроблена і використана модель оцінки стратегії конкурентоспроможності (комплексу стратегій конкурентоспроможності) та

Рис. 4. Алгоритм відбору стратегії конкурентоспроможності агрохолдингів для забезпечення їх економічної безпеки

У п. 3.3 «Механізм реалізації стратегій забезпечення економічної безпеки агрохолдингів інструментами конкурентоспроможності» розроблено механізми реалізації окремої стратегії та комплексу стратегій конкурентоспроможності для забезпечення економічної безпеки агрохолдингів. Автором була розроблена і використана модель оцінки стратегії конкурентоспроможності (комплексу стратегій конкурентоспроможності) та економічної безпеки підприємств на основі моделі оцінки ймовірності банкрутства, яка була запропонована Дж. Аргенті (А – рахунок).

Дослідивши наведені дані щодо оцінки стратегії конкурентоспроможності (комплексу стратегій конкурентоспроможності) в межах забезпечення економічної безпеки агрохолдингів, які функціонують в Україні («МХП», «КернелГрупп», «Астарта», ГК «ОвостарЮніон», «AgroGeneration»), відмічено

високу точність розрахунків за допомогою розробленої моделі. З іншої сторони, наведені дані свідчать про об'єктивність діагностики рівня конкурентоспроможності та економічної безпеки, яка була проведена у другому розділі роботи за допомогою розрахунку інтегральних показників та критеріальної оцінки. Розроблену модель використано для прогнозування рівнів конкурентоспроможності та економічної безпеки агрохолдингів.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що заміна однієї стратегії конкурентоспроможності, яка має негативний вплив на рівень конкурентоспроможності та економічної безпеки агрохолдингу призвела до підвищення рівня конкурентоспроможності (у всіх випадках, окрім групи компаній «ОвостарЮніон») та зростання значень економічної безпеки агрохолдингів (для «AgroGeneration» відбулось підвищення рівня економічної безпеки). Використання запропонованих розробок дозволить підвищити якість управління економічною безпекою підприємств на основі застосування інструментів конкурентоспроможності, що було доведено на основі оптимізаційних розрахунків рівнів конкурентоспроможності та економічної безпеки агрохолдингів, які здійснюють операційну діяльність на території України.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення основних засад забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом розробки і реалізації стратегій підвищення їх конкурентоспроможності та розроблено прикладні положення. Узагальнення результатів дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1. Здійснено упорядкування понятійно-категоріальної системи сучасної теорії конкуренції у її взаємозв'язку з економічною безпекою підприємств. Встановлено, що функціональний підхід до визначення природи конкуренції, на відміну від структурного та поведінкового, долає нехтування в економічному та стратегічному аналізі вагомими недоліками конкуренції, так званими «провалами ринку», що становлять загрозу економічній безпеці підприємств. Їх врахування дозволило сформулювати авторське визначення термінів «конкурентоспроможність підприємства», та уточнити сутність і складові поняття «економічна безпека підприємства» (фінансові, виробничі, техніко-технологічні, кадрові, силові, інституційні, конкурентно-ринкові, інтерфейсні, інформаційні та екологічні компоненти).

2. Обґрунтовано, що між економічною безпекою підприємства та конкурентоспроможністю як інструменту її забезпечення існує тісний зв'язок, зокрема: підвищення конкурентоспроможності підприємства є необхідною умовою і головним показником функціонування і розвитку підприємства, маркером його економічної безпеки та інструментом підвищення потенціалу забезпечення економічної безпеки. Актуалізація зазначеного зростає в умовах виходу на зовнішні ринки та диверсифікації виробничого процесу.

3. На основі систематизації існуючих методик оцінки економічної безпеки підприємств здійснено їх класифікацію за наступними групами: об'єктивні, суб'єктивні, універсальні, спеціалізовані, кількісні, якісні, комплексні та симплексні та виявлено їх вплив на економічну безпеку підприємств, що в сукупності існуючих методик оцінки конкурентоспроможності підприємства і продукції існує значний дефіцит об'єктивних і комплексних методів. З'ясовано, що основна кількість методів придатна для оцінки економічної безпеки підприємств, при цьому більшість з цих методів мають недоліки симплексного та якісного методів.

Доведено, що значна доля суб'єктивізму в оцінці конкурентоспроможності підприємств як маркера економічної безпеки знижує не тільки ефективність сучасних методик оцінки, а й потенціал стратегій підвищення їх конкурентоспроможності у забезпеченні економічної безпеки. Порівняльний аналіз «сильних» і «слабких» сторін існуючих методів оцінки економічної безпеки та конкурентоспроможності підприємства дозволив з'ясувати, що інтегральний потенціал комплексних та надійність і достовірність об'єктивних методів оцінки мають порівняно вищу ефективність в системі існуючих методик, що визначає ефективність процесу розробки конкурентних стратегій для забезпечення економічної безпеки підприємств.

4. Розроблено класифікацію стратегій підвищення конкурентоспроможності щодо їх впливу на економічну безпеку агрохолдингів. Доведено, що найбільш прогресивною конкурентною стратегією як в цивілізаційному, так і технологічному плані є анти конкурентна стратегія «блакитного океану», яка нівелює вплив деструктивних факторів і сприяє посиленню потенціалу економічної безпеки підприємства.

5. Визначено комплекс методологічних принципів розробки стратегій забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом підвищення їх конкурентоспроможності та розкрито його складові, до яких віднесено наступні принципи: переваги економічної безпеки; системності; стійкості ресурсної бази; життєвості; сконцентрованості; врахування сфери конкуренції; плановості; конкурентності; інформативності; узгодженості (координованості, збалансованості); адаптивності (гнучкості); раптовості; інкременталізму; конвергентності/ дивергентності; результативності.

6. Проведене дослідження провідних світових інтегрованих формувань у сфері сільського господарства дозволило виявити, з одного боку, їх високу конкурентоспроможність за рахунок розробки та використання відповідного комплексу стратегій конкурентоспроможності, а з другого, ряд проблем у забезпеченні економічної безпеки, що призвело до збитковості діяльності деяких з них. У той же час, інструментарій оцінки якості розробки та реалізації комплексу стратегій конкурентоспроможності і їх впливу на економічну безпеку, який було запропоновано для світових агрохолдингів, показав ефективність та можливість використання для забезпечення економічної безпеки агрохолдингів в Україні.

7. Встановлено, що в Україні агрохолдинги нарощували власну присутність на аграрних ринках з 2011 р., що свідчить про їх високу

конкурентоспроможність на внутрішньому ринку, у той же час вони мають певні проблеми на зовнішніх ринках збуту. Це було викликано прорахунками у розробці та реалізації комплексу стратегій конкурентоспроможності і негативно вплинуло на економічну безпеку агрохолдингів, що призвело до фінансово-господарських проблем багатьох з них у 2013–2015 роках. При цьому було доведено, що найбільший негативний вплив на економічну безпеку агрохолдингів в Україні мали такі зовнішні і внутрішні чинники: безпосередні чинники виробництва – кількість та якість трудових ресурсів і наявність і якість соціально – економічної інфраструктури у державі; іншими впливовим чинниками визначено зовнішню конкуренцію на експортних ринках, обмеження на вхід до експортних ринків (ЄС), втрати ряду ринків збуту (країни Євразійського економічного союзу). У цьому контексті, дослідження методів мінімізації (ліквідації) загроз (ризиків) економічній безпеці, які використовуються агрохолдингами в світі та Україні, показало більш вузький комплекс методів, який використовується інтегрованими формуваннями в Україні, що зменшує їх можливості до забезпечення економічної безпеки.

8. Запропоновано модель визначення і оцінювання конкурентоспроможності цих інтегрованих формувань як результативного маркера їх економічної безпеки. Ця модель включає показники ефективності виробництва, ефективності управління персоналом, рівня фінансового стану, ефективності менеджменту та зведений показник впливу зовнішніх факторів який враховує конкурентоспроможність агрохолдингу на внутрішньому та зовнішніх ринках збуту.

9. Доведено, що підвищення конкурентоспроможності як інструменту економічної безпеки підприємств забезпечується за рахунок удосконалення системи інформаційного забезпечення яка повинна включати певні складові, такі як: інформаційна база формування стратегій конкурентоспроможності; технології та програмне забезпечення щодо збору та обробки інформації; механізм інформаційного забезпечення формування стратегій конкурентоспроможності підприємств; алгоритм інформаційного забезпечення формування стратегій конкурентоспроможності; схема інформаційних потоків забезпечення їх економічної безпеки.

10. Розкрито та наведено процедуру формування і вибору ефективної стратегії конкурентоспроможності для забезпечення економічної безпеки з врахуванням зовнішнього і внутрішнього впливу на економічну безпеку агрохолдингів країни. Розроблено механізм реалізації стратегії конкурентоспроможності для забезпечення економічної безпеки агрохолдингів України, елементом якого є оцінювання ефективності реалізації окремої стратегії (або комплексу стратегій) конкурентоспроможності та їх впливу на економічну безпеку агрохолдингу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ АВТОРА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях України:

1. Вінтсі Ж. Сучасні методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2016. Вип. 43. - С. 13-23.
2. Вінтсі Ж. Підвищення конкурентоспроможності підприємства та забезпечення його економічної безпеки. *Європейські перспективи*. 2015. №6. - С. 60-66.
3. Петрова І.Л., Вінтсі Ж. Інноваційна активність підприємства як фактор його конкурентоспроможності та економічної безпеки. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2017. №47. - С. 23-29.
4. Петрова І.Л., Вінтсі Ж. Особливості формування комплексу стратегій конкурентоспроможності в межах забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. №8. – С. 205-211

У виданнях,

які зареєстровані у міжнародних наукометричних базах:

5. Вінтсі Ж. Сучасні методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності як критерію економічної безпеки підприємства і продукції. *Економічні студії*. 2017. 4 (17) жовтень.- С.20-28.

У зарубіжних виданнях,

які зареєстровані у міжнародних наукометричних базах:

6. Вінтсі Ж. Дослідження стратегій конкурентоспроможності та ефективності управління економічною безпекою провідних світових агрохолдингів. *Evropské uasopis ekonomiky a managementu*. 2018. Vol. 4. Iss. 2. P. 56-65.

Публікації в інших виданнях, тези наукових доповідей:

7. Вінтсі Ж. Конкурентоспроможність як критерій економічної безпеки підприємства. *Людина і праця в економіці регіону: Матеріали всеукраїнської науково-практ. конф. (Кропивницький, 31 жовтня 2016 р.)*. Ч. 1: Актуальні проблеми соціально-трудових відносин. Кропивницький: РВЛ ЦНТУ, 2016. - С. 63-65.
8. Вінтсі Ж. Вплив державного регулювання конкуренції на конкурентоспроможність підприємства та його економічну безпеку. *Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації: Матеріали III Міжнар. науково-практ. конф., присвяченої 25-річчю Хмельницького університету управління та права (Хмельницький, 22-23 вересня 2017)*. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права. С. 40-41.
9. Вінтсі Ж. Компаративна характеристика методів підвищення економічної безпеки національних агрохолдингів /Ж. Вінтсі // *Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України: зб. тез доповідей Міжнар.науково-практ. конф., 11 квітня.2018р., м. Кропивницький. – Кропивницький: “Ексклюзив-Систем”, 2018. – С. 76-78.*
10. Вінтсі Ж. Організаційна імпровізація, спрямована на підвищення конкурентності країни та забезпечення її економічної безпеки (приклад Конго).

Наукові тренди сучасності: матеріали науково-практичної конференції (Київ, 26 жовтня 2017 року) / Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК». – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2017. С.124-125

11. Вінтсі Ж. Стратегія підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах забезпечення економічної безпеки: сутність та алгоритм формування. (Кіровоград, Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених, 21 квітня 2016). С.17-20.

12. Петрова І.Л., Вінтсі Ж. Фактори інноваційної активності українських підприємств. - Конкурентоспроможність національної економіки: матеріали. XVIII Міжнар. науково-практ. конф. (Київ, 4-5 жовтня 2018 р). С.68-71.

АНОТАЦІЯ

Вінтсі Ж. Підвищення конкурентоспроможності у забезпеченні економічної безпеки агрохолдингів. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності. – ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». – Київ, 2018.

З позицій підходів класичної економічної теорії здійснено упорядкування понятійно-категоріальної системи та визначено в ній місце понять конкурентоспроможності підприємства та економічна безпека. Сформовано основні критерії економічної безпеки підприємства в умовах сучасних глобальних викликів та трансформації економічної системи. Доведено, що основною метою забезпечення економічної безпеки підприємства є створення ефективної системи з прогнозування і виявлення внутрішніх і зовнішніх загроз його діяльності, а також їх уникнення або здійснення заходів щодо мінімізації впливу даних загроз на результати діяльності.

Проведене дослідження специфіки аграрного бізнесу в умовах зміни кон'юнктури світового продовольчого ринку дозволило виявити загрози економічній безпеці агрохолдингів та розробити стратегії конкурентоспроможності як інструмент упередження загроз і посилення потенціалу економічної безпеки агрохолдингів. При оцінюванні кінцевого результату реалізації комплексу стратегій конкурентоспроможності та його впливу на рівень економічної безпеки агрохолдингів рекомендовано враховувати ефект синергії, який може мати як позитивне, так і негативне значення для господарюючого суб'єкту.

Удосконалено та поглиблено систему інформаційного забезпечення формування стратегій конкурентоспроможності агрохолдингів як інструменту забезпечення їх економічної безпеки. Запропоновано шляхи оптимізації формування та вибору ефективної стратегії конкурентоспроможності, а також відповідний механізм реалізації такої стратегії для забезпечення економічної безпеки агрохолдингів України.

Ключові слова: конкурентоспроможність, економічна безпека, агрохолдинги, ефективність, стратегія, ефект синергії.

SUMMARY

Vintsi J.R.I. Competitiveness increase in economic security of agricultural holdings. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economics by specialty 21.04.02 – Economic security of economic entities. – University of economics and law «KROK». – Kyiv, 2018.

Structuring of the conceptual and categorical system has been conducted. Based on both systematization of main concepts of modern competition theory and building of the logical scheme of relationship between its terminological apparatus elements, the place of notions “enterprise competitiveness” and “economic security” has been determined in it. It has been proved that the main aim of enterprise economic security is to create the efficient system on detection of inner and outer threats of its activity as well as to illuminate them or to implement measures on the minimizing the impact of these threats for activity results. The analysis of categorical system of enterprise economic security allows determining the place of competitiveness in its securing.

The comparative analysis of current methods of enterprise competitiveness evaluation has enabled to discover that integral potential of complex methods and reliability and credibility of objective ones of enterprise competitiveness evaluation have higher efficiency in the system of current methodologies. It results in efficiency determination of the process of competitive strategies development.

The research of agricultural business peculiarities in terms of change in the world food market conditions has allowed to allocate competitiveness strategies of the leading world companies, to characterize and analyze tendencies of agricultural sector development in the world economy in long- and middle term periods, to determine threats for economic security of such agricultural holdings during the process of their competitive strategies creation.

The evaluation of threats for agricultural holdings economic security in Ukraine has determined their high efficiency in opposition to inner and outer negative influence factors on financial and economic activity. The analysis of methods of threats minimization to economic security used by agricultural holdings in the world and Ukraine has demonstrated narrower complex of methods used by agricultural holdings in Ukraine. It narrows potential of their economic security.

The system of information management for creation of competitiveness strategies of agricultural holdings as the tool for their economic security has been improved and detailed. Ways to optimize creation and the choice of efficient competitiveness strategy has been suggested. In addition, the relevant mechanism of such strategy realization to provide economic security of agricultural holdings in Ukraine has been provided.

Key words: competitiveness, economic security, agricultural holdings, efficiency, strategy, synergy effect.